

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

Sect. II. De peccatis alienis, & de reatu pœnæ, an sit obiectum
Pœnitentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

gar, hominem non curare de placando Deo, & de satisfactione pro peccato: quia nimirum malum, quod pœnitentia invenit in indignatione Dei, idem etiam perseverat, quamvis homo invincibiliter obliviscatur, vel ignoret, se esse in peccato habituali. Unde formaliter loquendo pœnitentia convenit aliis virtutibus quoad hoc, quod est habere odio malum inimicitiae diuinæ quomodocumque illa contingat; licet differat quasi materialiter in eo, quod offensæ diuinæ non potest in primo fieri esse sine aliqua hominis advertentia ad aliquam malitiam obiecti.

20. Dixi tamen, actum illum materialem peritij, v.g. sine culpa patratum non pertinere immediatè ad obiectum pœnitentiæ: non enim nego, pertinere posse quasi immediatè: nam illi actus etiam ex inadvertentia facti generant habitum, & disponunt, ut facilius similes actus postea etiam cum aliqua advertentia fiant, quibus Deus offendatur: quare sub hac ratione possunt à pœnitentia odio haberi, non quidem quatenus Deum offendunt, sed quatenus disponunt saltem remotè ad Dei offensam.

21. Hinc infero, actus externos malos, sicut non sunt intrinsecè, sed extrinsecè mali malitiâ formali moralis, & peccaminosi, quatenus denominantur à voluntate mala à qua procedunt, sic pœnitentiam illos detestari extrinsecè, & denominatiuè: non enim doleo, quod posita voluntate interna sequutus fuerit necessariò actus externus; hoc enim non turbavit pacem cum Deo; sed doleo, quod positis fuerit ille actus dependenter à voluntate interna mala, quæ formaliter fuit, quæ turbavit pacem cum Deo; & ideo ratione illius habentur odio actus externi.

SECTIO II.

De peccatis alienis, & de reatu pœnitentiæ, an sint obiectum pœnitentiæ?

22. Maior est difficultas de peccatis alienis, an possimus ea ex pœnitentia detestari, quatenus Deum offendunt: non quærimus an possimus ea retractare? Certum enim est; non posse cadere sub nostram retractionem id, quod à nobis factum non est, ut supra dixi; sed quæritur est, an ex virtute pœnitentiæ possimus de eis dolere, ea odio habere, & procurare ne fiant: Pro utraque parte est difficultas, nam aliæ virtutes non solum videntur inclinare ad desideratam honestatem sui obiecti illi subiecto, cui insunt; sed etiam aliis. Sic enim docet experientia, castum desiderare castitatem in aliis, sobrium sobrietatem, iustum iustitiam, & sic de cæteris: ergo pœnitens non solum vult non offendere Deum, sed etiâ, ne Deus ab aliis offendatur: nam turpitudine offensæ, quam odio habet, eadem est in aliis, ac in se. Ideo P. Suarez in præfati disp. 1. sect. 1. n. 9 quæ sequitur P. Cornieus in præfati disp. 1. dub. 3. extendunt habitum pœnitentiæ ad peccata aliena, non tamen sub denominatione pœnitentiæ; ut sic enim dicit actus retractionis, quæ solum potest esse de peccatis propriis.

23. Pro contraria verò parte esse videtur communis Theologorum sensus cum S. Th. in 4. d. 17. q. 1. art. 2. qui dicunt, pœnitentiâ debere esse de peccatis propriis: quis enim dicat, esse humilem, qui vult alios esse humiles, aut esse abstinentem, qui vult alios ieiunare: alioquin Deus diceretur humilis, & pœnitens, quia vult nos esse humiles, & pœnitentes, & Angeli etiam essent abstinentes, quia volunt nos abstinentes: ergo pœnitens non est qui vult alios satisfacere pro suis offensis, sed qui satisfacit pro propriis.

Vides difficultatem utriusque partis: quæ meo iudicio probat, in utraque esse aliquid veripro cuius explicatione nota, posse nos loqui vel de habitu acquisito pœnitentiæ, vel de infuso si sermo sit de habitu acquisito; ego existimo, illum partialiter deservire ad odium peccati alieni; non tamen totaliter: quod ut explicem, suppono, illum habitum esse dissimilem, nam facilitas illa, & propensio, quam experimur exercitio actuum comparati ad amplectendum illud obiectum, nihil aliud est in mea sententia, quam species benè coordinatæ, & dispositæ cum intentione, & vivacitate eorum obiectorum, apteque, ut facilius, & fortasse cum melioribus, & pluribus motibus, quam antea proponatur nobis illud obiectum, & excitetur simplex affectus necessarius erga illud, ut cum S. Thoma, & aliis docui latè in libro de anima; & explicabimus ex professo suo loco in 1.1.

Quo supposito facile explicatur, quomodo conducat habitus pœnitentiæ ad odium peccati alieni: nam odium peccati proprii nascitur in nobis ex duplici affectu; alter est amoris erga nosmetipsos, alter est odij circa offensam Dei propter eius turpitudinem: ideo enim habeo odium offensæ Dei, quia amo memetipsum, cui mala est offensæ Dei, & ideo nolo mihi illud malum. Hi duo affectus oriuntur in nobis ex duplici etiam cognitione proportionata; & quidem quâ facilitate habeo odium peccati mei, habeo etiam odium peccati alieni: si habuero similem affectum amoris erga illam aliam personam, sicut habeo erga me. Hinc ergo fit, ut qui odit peccatum proprium facile etiam oderit peccatum alterius, quia affectus odij erga peccati turpitudinem pariter movet ad odium peccati alieni, cum habeat eandem turpitudinem. Cæteram aliquando continget, non ita facile odisse peccatum alienum, quia nimirum deest ille alter affectus amoris erga personam extraneam: & ideo dixi, principia, quæ movent ad odium peccati proprii, movere partialiter, sed non adæquatè ad odium peccati alieni, quia solum movet ex ea parte, quâ includunt affectum odij erga turpitudinem offensæ, sed non ex ea parte, quâ includunt affectum amoris erga memetipsum: parum enim conducit amor mei ad odium peccati alieni. Quod idem invenies in cæteris virtutibus; nam castitas quâ parte includit amorem erga bonum castitatis, conducit ad volendum illud bonum aliis: non verò quâ parte includit affectum amoris erga me, cui volo illud bonum; sed huius loco debet subrogari alter affectus amoris erga alium, quo posito, qui vult sibi bonum castitatis, vult etiam amico, sed non ex eodè principio adæquatè. Hinc etiam regulariter fit illa bona nos velle amicis quæ volumus nobis; quia, scilicet, æstimatio & affectus erga illud bonum movet nos, supposito affectu ergo amicum; ut illud etiam velimus amico: Item hinc est, posse aliquem esse castum in se, & tamen nolle castitatem suo inimico, sed potius luxuriam, quia scilicet deficit ille alius affectus amoris erga personam. Denique hinc est, aliquando è contra facilius nos velle hæc bona virtutum aliis, quam nobis, quia scilicet temperantia aliena non sese offert nobis difficilis, sicut sese offert temperantia propria, & cum aliunde habemus affectum erga bonum temperantiæ, facile volumus eam in aliis, quibus naturali, & communi affectu volumus bonum.

Hæc doctrinâ suppositâ, facile respondeo ad præsens dubium, habitum acquisitum pœnitentiæ, seu principia illa, quæ nos movent ad odium peccati, partialiter, & maiori ex parte movere etiam ad odium peccati alieni, quia principaliter oritur illud odium ex æstimatione offensæ, & affectu simplici contra eius turpitudinem abstractè sumptam: non tamen

tamen concurrere adæquatè quia non concurrunt per affectum amoris erga nos, sed per alium erga proximos; atque ideo simpliciter loquendo, non debemus dicere, habitum acquisitum penitentiae respicere etiam peccata aliena; quia habitus acquisitus penitentiae supponit pro illis principiis immediatis, ex quibus nascitur illud odium peccati proprii, seu pro speciebus intellectualibus & pro simplici affectu necessario ex illis genito in voluntate, debemus tamen concedere, illum habitum multum conducere, saltem ut principium parziale, ut posito saltem affectu amoris erga amicum, possimus etiam facile odisse peccatum illius. Quo etiam modo loquendum cenleo de alijs virtutibus, ex quo intelligitur, cur in Deo non sit virtus, castitatis, humilitatis, &c. quia scilicet licet Deus habeat amorem erga bonum illarum virtutum; non tamen utitur illo affectu, ut velit illas sibi, sed alijs, in ordine ad quos non tribuit Deo illa voluntas denominationem casti, humilis, &c. quod idem dicendum est de Angelis cum proportionem in materia abstinentiæ, castitatis, &c.

Hæc procedunt iuxta principia à nobis in Philosophia insinuat, quæ postea Recentiores multi amplexi sunt.

Quia tamen communis Philosophorum sententia docet, habitus acquisitos voluntatis esse qualitates permanentes diversas ab omni coordinatione specierum, & memoria motionum, &c. posset hoc accommodari ad eam communem sententiam, in qua dici etiam posset habitum genitum ex actibus circa castitatem propriam: v.g. inclinare aliquo modo, & quasi partialiter ad volendum castitatem alienam; scilicet, eâ parte, qua inclinat ad bonum castitatis, licet non ea parte; qua inclinat ad volendum illud bonum mihi: ideo magis inclinat ille habitus ad volendum mihi bonum castitatis, quam alijs, quia respicit utrumque, scilicet, me, & castitatem; deinde verò ex actibus, quibus volo illud bonum alijs, generari poterit, alius habitus, qui directè, & totaliter inclinet ad castitatem aliorum, ut ad obiectum sibi adæquatum, & qui sit diversus ab habitu castitatis propriæ ex parte obiecti formalis partialis, scilicet finis cui, quem respicit: & ita propriè loquendo habitus castitatis non inclinat adæquatè ad castitatem alienam, sed alius habitus distinctus, qui minus propriè diceretur castitas. Quod idem de habitu penitentiae dicendum esset.

Dices; affectus ille præcisè pro ut terminatur ad bonum castitatis, vel penitentiae secundum se, sufficit ut inclinet ad castitatem vel penitentiam meam: si ego volo honestatem illam, ergo volo illam existere, & poni à parte rei, ergo volo existere eodem modo quo potest existere, & per consequens, ut existat in subiecto: non potest enim existere, nisi in subiecto; ergo affectus ille, & per consequens habitus, qui inclinat ad volendum illud bonum virtutis secundum se, sufficit ad hoc, ut aliquis habeat habitum respectu cuiuscumque subiecti, etiam si non habeat affectum amoris erga illud subiectum. Respondeo affectum, & inclinationem illam, ad honestatem virtutis secundum se, inclinare quidem, & facilitare, ut dixi, ad volendum illam honestatem in quocumque subiecto: non tamen esse adæquatè habitum, qui dicitur habitus simpliciter respectu talis subiecti: quia non habet idem motionum adæquatè, sed inadæquatè. Quando enim ego ex habitu castitatis, verbi gratia, volo esse castus; motuum non est sola honestas castitatis secundum se, sed honestas, quæ apparet in eo, quod ego sim castus; quod quidem motuum differt specie ab honestate, quæ apparet in eo, quod alij sint casti: quod idem de habitu penitentiae cum proportionem dicendum est: non habeo

ergo habitum castitatis simpliciter nisi habeam inclinationem ad hoc motuum, ut tale est, sed habeo alium habitum, qui convenit quidem in aliquo, non tamen omnino cum proprio habitu castitatis.

Urgebis tamen, non posse esse differentiam specificam inter illa duo motiva: nam decentia, & honestas, quæ mihi apparet in castitate alterius hominis, non differt specie ab honestate, & decentia, quæ apparet mihi in castitate mea; abstinentia enim à copula illicita eiusdem speciei est in utroque homine: subiectum item, seu natura rationalis, cui apparet decens, & conveniens illa honestas, eiusdem etiam speciei est: ergo tota illa honestas obiectiva, quæ movet in utroque casu, est eiusdem speciei; neque enim apparet, quomodo convenientia illa habeat diversam speciem, si nec bonum conveniens, nec subiectum, cui convenit, nec finis, ad quem ordinatur, sit diversæ speciei.

Difficultas hæc solvenda est ex doctrina, quam latius explicui in Philosophia, & in tractatu de Angelis, circa principium specificationis: ubi notavi, differentiam specificam inter aliqua duo nihil aliud esse, quam differentiam notabilem quam prudentum existimatio invenit inter illa: potest autem contingere, ut aliqua duo existantur notabiliter differre in ordine ad aliquem finem, quæ tamen in ordine ad aliam considerationem non differant notabiliter: sic aurum, & argentum in ordine ad considerationem physicam, qua considerantur naturæ physice rerum, differunt notabiliter: & tamen in ordine ad considerationem Theologicam non differunt notabiliter; & ideo voluntas furandi argentum propter bonitatem argenti differt specie physica à voluntate furandi aurum propter bonitatem auri; quia Physicus multa considerat circa aurum, quæ non considerat circa argentum; & tamen illæ duæ voluntates non differunt specie Theologica; nec sunt peccata specie diversa; quia Theologus non curat de illa differentia, nec est considerabilis in ordine ad intentum Theologi. Sic etiam ternarius hominum, & ternarius equorum differunt specie Arithmetica, quia Arithmeticus ad suum intentum non curat de illa differentia, sed de æqualitate, vel inæqualitate numeri: unde è contra ternarius equorum differt specie Arithmetica à quinario equorum; non tamè differt specie physica tres equi à quinque equis.

Ex hac ergo doctrina, quæ ibi latius explicata est, dicendum est illas duas honestates obiectivas Castitatis, v.g. alienæ, vel propriæ, non differre specie physica, quia decentia, & natura humana, & finis utriusque, sunt omnino eiusdem speciei physice loquendo: differre tamen specie morali, seu in ordine ad mores, & ad considerationem Philosophi moralis, & Theologi: quia ad eiusmodi considerationem multum differt, velle me esse castum, aut velle, quod alij sint casti; velle me restituere, aut velle, quod alij restituant: nam illa honestas obiectiva, & illa decentia, & convenientia cum natura rationali multo magis, & aliter debet monere me ad volendam illam mihi; quam alijs, propter maiorem, & diversam obligationem, quam habeo ordinandi, & componendi mores proprios, quam alienos; ideo in ordine ad considerationem moralem illi duo actus sunt specie diversi, sicut, & eorum motiva, licet physice loquendo omnia quæ includit talis decentia obiectiva, sint eiusdem speciei.

Explicari, & confirmari hoc potest in amore, quo aliquis amat seipsum, vel quo amat alium qui duo amores ex parte obiecti non videntur differre specie, cum alius homo, quem amo, non differat specie à me ipso, quem amo per amorem mei: unde amor, quod diligo Petrum, non differt specie ab amore

29.
Peccatum
alienum, &
proprium an
differant
specie in mo-
tione motiva.

30.
Differentia
specificam quæ
dicatur.

31.

32.

quo diligo Paulum : & tamen uterque amor differt specie ab amore , quo amo me ipsum : quia idem motuum in specie physica aliter mouet ad amandam naturam propriam , & alienam. Quare habitus etiam amicitie erga Petrum non differt specie ab habitu amicitie , quo diligo Paulum , sed solum numero ; uterque tamen differt specie ab habitu quo amo me ipsum ; quia ego ipse moraliter loquendo sum obiectum , & motuum specie diuersum mei amoris ab aliis omnibus hominibus , licet physice loquendo obiectum amatum non sit specie diuersum. Sic ergo eadem honestas , & decencia obiectiua cum mea natura rationali est obiectum specie morali diuersum in ordine ad voluntatem meam ab honestate , & decencia cum aliena natura rationali ; unde voluntas , qua ego volo Petro castitatem , non differt specie à voluntate qua volo etiam castitatem Paulo ; utraque tamen differt specie morali à voluntate , qua volo castitatem mihi ; quia motuum ipsum est specie morali diuersum.

Hinc ergo iam ad nostrum propositum dicimus , illum solum dici habere virtutem pœnitentie , qui detestatur sua peccata propter desiderium propriæ pacis cum Deo , non qui detestatur peccata aliena propter desiderium pacis alienæ cum Deo , sicut ille solus dicitur castus , qui vult bonum castitatis propriæ propter decenciam cum sua natura rationali. Ideo enim Deus , vel Angeli non dicuntur propriè casti , vel pœnitentes ; quia non volunt illud bonum sibi , sed nobis propter conuenientiam cum natura rationali , non sua , sed nostra : quod motuum etiam in nobis est diuersum specie saltem morali , ut diximus , & sufficit ad diuersitatem specificam moralem inter virtutes.

Hæc ergo dicta sint de habitu acquisito pœnitentie. Si vero sermo sit de habitu infuso pœnitentie ; difficile est aliquid certum de ipso definire : potuit enim dari duplex habitus infusus : vnus ad odium peccati proprii , alter ad odium peccati alieni ; qui duo habitus , licet non differrent ex obiecto formali quod , scilicet , ex pace cum Deo , quam vellent , vel ex peccato quod fugerent , differrent tamen sufficienter per obiectam formalem cui , quia per vnum vellem illud bonum mihi , per alterum vero aliis. Aliundè tamen potuit etiam dari vnus simplex habitus infusus ad vtrumque munus : nam , ut probari alibi , in materia de fide , non debent multiplicari habitus infusi , sicut acquisiti , sed potest vnus habitus simplex infusus extendere se ad plura obiecta : non enim generantur habitus infusi per actus , sed habent se ad modum potentie in ordine supernaturali , & quidem ita de facto se habere , quod idem habitus infusus deferriat ad vtrumque actum , probari videtur , quia de habitu infuso spei , quo speramus , seu desideramus nobis Deum , ut bonum nostrum , dicunt Theologi cum S. Thoma 2. 2. q. 17. art. 3. deferri etiam , ut aliis speremus , seu desideremus idem bonum diuinum dummodo , (inquit S. Thom.) alijs nobis sint per vnionem amoris coniuncti ; hoc est , dummodo præcedat affectus amoris erga personam proximi , ut supra dicebam : alioquin si idem habitus spei infusus non sufficeret ad sperandum pro alijs , deberet dari ad hoc munus alius habitus infusus , qui sanè etiam esset Theologicus , cum tenderet in Deum , ut obiectum quod , & speraret etiam à Deo : & per consequens esset alia virtus Theologica ultra eas res , quæ communiter numerantur : sicut ergo idem habitus infusus spei deferriat ad sperandum pro alijs ; ita idem habitus infusus pœnitentie deferriat posse videtur ad odium offensarum , quæ ab alijs committuntur : ita tamen ut ille habitus non habeat denominationem pœnitentie , nisi quatenus versatur circa peccata

propria : pœnitere enim in rigore est retrahere , quod quisque gessit. An verò iste habitus detur in Christo , & in Beatis ? dicemus infra disp. 6.

Contra hoc tamen videtur aliundè esse , quod non sit idem habitus infusus , qui deferriat ad procuranda mihi bona , & qui deferriat ad procuranda bona alienis : enim prior videtur esse amor proprius licitus , & honestus : hic verò posterior est virtus benevolentie , seu amicitie honestæ erga proximos : unde ad hunc secundum pertinet actus compassionis de malis alienis , qui actus non procedit ex amore proprio , quo quis desiderat sua bona : ergo velle bonum castitatis alijs , & velle illud mihi non pertinebit ad eundem habitum infusum , sed ad diuersos , quod idem de habitu infuso pœnitentie dicendum erit propter eandem rationem.

In hoc puncto , ut dixi , non possumus aliquid certum statuere : ut tamen aliquid probabiliter asseramus ; suppono doctrinam , quam tradidi olim in tractatu de charitate , scilicet , habitum infusum posse eundem extendi ad plures actus , & ad plura obiecta : quando motuum principale est idem. Sic charitas extendit se ad plura bona diuersa volenda Deo , quæ quidem bona non sunt media ad finem , sed sunt fines , & bona volita Deo qui est finis cui : quia nimirum motuum principale charitatis non est bonitas illa , quam amamus Deo , sed bonitas Dei , quam prius amamus , & ideo amamus Deo illa alia bona. Sic eodem habitu amicitie etiam infusæ possum ego velle amico sanitatem , honorem , sapientiam , &c. quia principale motuum est bonitas amici , quæ meam voluntatem excitat , allicit , mouet ad eius amorem , & postea secundariò bonitas sanitatis , v. g. mouet me ad volendam eam amico è contra verò non est idem habitus , quo volo mihi sanitatem , vel diuitias , vel honorem , &c. quia in hoc amore principale motuum non est bonitas mea , (fortasè enim non sum bonus ,) sed bonitas sanitatis vel diuitiarum , quæ mouet me , & excitat ad illud bonum amandum mihi , neque est alia bonitas , quæ me prius , vel magis moueat ad illum amorem. Unde est differentia inter actum , quo volo sanitatem amico , & actum , quo volo sanitatem mihi : nam prior habet pro principali motivo bonitatem amici , quæ me excitat , & allicit ad volendam illi sanitatem : posterior verò habet pro principali motivo bonitatem sanitatis , quæ me allicit , & excitat ad volendam eam mihi.

Ex hac ergo doctrina , quam ibi latius explicauimus dubio præsertim distinguendum videtur. Aliquando enim possum velle bonum castitatis , v. g. alijs , ita ut principale motuum sit bonitas ipsa castitatis secundum se , non bonitas Petri , cui volo castitatem , & hic actus non est amicitie , quia non habet pro motivo principali bonitatē Petri , propter quam eum diligo , sed bonum castitatis , quod formaliter se videtur habere materialiter : & ideo ille actus posset elici ab vno & eodè habitu infuso , quo vellem etiam castitatem mihi ; quia uterque actus videtur habere idem motuum principale , scilicet , bonitatem castitatis , quæ excitat me ad amandum eam mihi & Petro. Aliquando verò possum desiderare castitatem Petro affectu amicitie , cuius principale motuum est bonitas Petri , quæ reddit illum mihi amabilem , & ideo volo illi bonum castitatis , quia ipse bonus est : & hic actus non videtur procedere ab eodem habitu , quo volo castitatem mihi : quia non est idem , sed multum diuersum motuum principale , scilicet , in primo actu bonitas Petri propter quam volo illi castitatem in secundo autem bonitas sola castitatis , propter quam illam mihi volo. Cæterum quia actus , quo ex affectu amicitie volo Petro castitatem , quia Petrum diligo : non

34.
Pœnitentia
infusa an ex-
tendatur ad
peccata alie-
na.

non tam videtur procedere ex affectu castitatis, quā amicitie erga Petrum: ille autē alius actus, quo volo castitatem Petro, non quia eum diligo, sed quia amo castitatem, videtur magis pertinere ad affectum castitatis: si vero merito dicere possumus, eundem habitum infusum castitatis, quo volumus nobis bonum castitatis extendi ad volendum illum bonum aliis propter bonitatem castitatis, quæ est motuum principale illorum actuum; quod idem de habitu infuso penitentiae cum proportionem dicendum videtur. Nec obstat, quod castitas in me, quam volo, quando volo esse castus, sit moraliter diversum motuum ab eadem castitate in aliis, ut supra dicebamus: hæc enim differentia est in ordine ad mores, quatenus propter maiorem obligationem, idem bonū castitatis ut volendum mihi reputatur motuum diversum: re tamē vera, & physice non est diversum, sed eadem bonitas castitatis movet alter ut volēdam illam mihi, quā ad volendam aliis: quare loquendo de actiuitate physica illius habitus, non apparet cur non possit idem habitus infusus, quod volo illud bonum mihi propter ipsum bonum castitatis, elicere etiam actum quo velim idem bonum aliis propter idem motuum physice loquendo, licet moraliter diversum.

Hanc doctrinam, quam olim tradidi partim in tract. de Spe, partim in tract. de Charitate, inveni postea apud P. Coninch *disp. 19. de Spe, sect. 1.* paucis mutatis, & lætatus sum, quod viro docto eadem inciderit mensuram tamen late, & acriter tacito nomine impugnatur P. Arriag. *disp. 7. de anim. sect. 2. subsect. 3.* cuius argumenta breuiter dissoluemus.

Primò ergo n. 14. opponit, quod videatur supponere P. Coninch, hominem non amare seipsum, quando vult sibi bonum, sed solum amare illud bonum quod vult. Sed certè Coninch disertè dixit n. 6. ipsum hominem esse obiectum amatum. Et ratio est clara, quia ille amat, cui volumus bonum, quia bonum eius est: si ergo volo mihi diuitias, quia bonum meum sunt, verè amo me per illum actum. Ideo ego in dicto loco dixi, me quidem esse obiectum non solum amatum, sed magis amatum, quā bonum illud, quod mihi volo: motuum tamen amoris non esse semper bonitatem, quā in me inueniam, quia absque eo motuo possum velle mihi bonum; sed motuum esse bonitatem diuitiarum, v.g. motuum enim est id, quod excitat, & movet voluntatem, quæ prius quiescebat: tunc autem quod me primum movet, est bonitas diuitiarum, è contra verò quando amico volo diuitias, non est bonitas diuitiarum, quod me primum movet: iam enim prius mouerat me bonitas amici ad eum amandum, & ideo illum amo, etiam non proposita bonitate diuitiarum: diuitias verò non volo amico nisi proposita bonitate amici: hæc ergo est, quæ primò, & principaliter & amatur, & movet. Vnde absurda omnia, quæ contra dictā doctrinam infert prædictus Auctor, non sunt ad rem: neque enim negamus, hominem se verissimè amare, quando vult sibi sanitatem: & multo minus quod Deus se amet perfectissimè, quando vult sibi creaturam, sed negamus hominem moveri semper ex bonitate, quā in se videat, ad volēdam sibi bonum, non est enim necesse, quod velit sibi bonum, quia iam bonum est, sed ut bonus sit. Deus autem non solum est obiectum amatum, sed motuum sui amoris: neque enim negamus etiam, posse hominem moveri à sua bonitate ad diligendum se, & volendum sibi aliud bonum, sed dicimus, non semper id esse necessarium. Deus autem, qui ab infinita sua bonitate necessitatur ad amandum se; movetur etiam ab eadem bonitate, atque ideo est obiectum amatum simul, & motuum sui amoris.

Secundò obicit n. 15. quia non bene arguitur ex eo quod naturaliter amemus, id fieri absque motuo
P. Ioan. de Lugo de Penitentia.

bonitatis cognitæ in nobis. Deus enim, & Angelus se necessariò amant, sicut & Beati necessariò etiam amant Deum: & tamen ille amor non fit absque bonitate cognita in natura, quæ amatur. Respondeo, nō bene argui ex necessitate amoris, quod fit absque bonitate cognita in persona, quæ amatur, nec id intendi in illo argumento: sed ex eo quod aliquis non indigeat habitu ad amandum se, prout fatentur communiter Theologi, quia nimirum natura sua propendet ad eum amorem; inde colligi, non requiri cognitionem bonitatis propriæ: quia habitus acquisitus ad alia amanda (ut suppono) sunt species illius bonitatis; quæ species quia non requiritur ad amorē nostrum, hinc fit, non exigi habitum ad eum amorē; & in hoc sensu dicimus, hominem se ipsum naturaliter amare, hoc est, absque alia cognitione suæ bonitatis.

Contra hoc tamen arguitur tertio: quia nemo potest amari, nisi sit bonus; alioquin si possum amare me, & velle mihi bonum, non cognita in me bonitate, quæ me moveat, sic etiam potero amare Petrum, & velle illi bonum non cognita in eo bonitate, quæ me moveat: nulla enim potest differentie ratio probabilis assignari: hoc est præcipuum fundamentum contra hanc doctrinam.

Pro solutione adverte, amare idem esse, quod velle bonum alicui: hic autem actus respicit duo obiecta; scilicet illum, cui bonum volumus, & bonum ipsum volitum: subiectum, cui volumus bonum, est principalis, & magis propriè amatum: bonum verò est obiectum volitum, & minus quidem propriè, sed tamen simpliciter, & verè amatur; & in hoc debet semper apparere ratio boni, ut possumus illud nobis vel aliis velle: in subiecto autem, cui bonum volumus, si sit distinctum ab amante, debet etiam apparere bonitas: si sit idem amans, non est necesse licet possit apparere, & movere, ut diximus.

Ratio differentie desumitur ex ipsa natura amoris: qui ex se tendit ad coniungendum amantem cum obiecto volutatis, quod est bonum: nam sicut per intellectum trahimus verum ad nos, sic per affectum ferimur ad bonum, ut nos cum illo uniamus, & coniungamus. Hinc fit, ut affectus non tendat ad obiecta volita nobis, vel aliis, nisi appareant bona, quia per affectum volumus cum illis coniungi, quod non vellemus, si non essent bona. Similiter quando amicum diligimus, & ei volumus bonum; non solum coniungimur per affectum cum bono illo volito, sed multò magis cum amico, cui illud volumus; non enim aliter volumus illud bonum coniungere nobiscum, nisi medio amico, quem prius coniungimus nobis per affectum, & medio illo coniungimus nobis illud bonum, quod amico volumus: requiritur ergo bonitas cognita in amico ut velimus cum eo coniungi, non possumus enim tendere per affectum ad coniungendum nos cum eo, quod est extra nos, nisi in eo appareat ratio boni, quæ nos ad nexum, & coniunctionem alliciat. Quando verò mihi metipsi volo, v.g. honorē; amo quidem me, cui volo illud bonum honoris, non tamen requiritur cognitio bonitatis, nisi in honore volito, cum quo me per affectum coniungo; non in me, quia per illum affectum non appeto coniunctionem, aut nexum cum aliquo bono præter honorem, quæ mihi volendo, eo ipso coniungo illum affectivè mecum; ad coniungendum enim illum macum, non indigeo alio medio, quando mihi illum volo sicut indigeo, quando volo illum amico, quem ideo oportet prius coniungere mecum, ut medio illo coniungatur res volita mecum, & ideo tunc requiritur bonitas in utroque, scilicet, in amico, & in honore, non verò quando volo immediatè honorem mihi.

Vnde obiter adverte, regulam illam non esse universalem, quod quando volo bonum alteri, necesse est, quod appareat bonitas in eo, cui illud bonū volo.

41.
Differentia
amoris, quo
se, vel alios
aliquis amat;

42.

C

lo, & quod quando volo bonum mihi, non apparet bonitas motiva in me ipso. Vtraque enim pars potest esse falsa; quia aliquando non me movet bonitas Petri ad volendum illi bonum: & contra aliquando movet me bonitas mea ad volendum etiam bonum mihi. Prima pars probatur, quia ille, qui ex affectu erga bonum castitatis secundum se desiderat, quod Petrus resistat tentati contritioni contra castitatem, non semper movetur ex affectu amicitiae erga Petrum, quem diligit propter eius merita, aut bonitatem, sed potest mere moveri ex affectu erga bonum castitatis, quod amat propter ipsius castitatis bonitatem, & ideo desiderat poni illud à parte rei, & coniungit se per affectum cum illo bono ali-que alio medio; & tunc Petrus non est motuum principale, imò nec obiectum propriè amatum per illum actum, sed sola bonitas castitatis est, quæ movet, & quæ propriè amatur. Tunc ergo solum requiritur bonitas in Petro, cui volumus bonum, quando, id volumus ex affectu erga ipsum Petrum secundum se, quod in prædicto casu non procedit.

43. Secunda verò pars, quod possumus è cõtra moveri ex bonitate, quæ in nobis apparet, ad volenda nobis bona; constat ex supra adducto exẽplo Dei amantis se ex motivo suæ infinitæ bonitatis, & ideo volentis sibi alia bona extrinseca. Similiter ergo potest homo moveri à bonitate, quam in se videt, ad amandum se: & tunc non solum vult sibi bonum, (ad hoc enim non esset necesse agnoscere in se aliquam bonitatem) sed etiam coniungit se affectivè cum se ipso propter bonitatem, quam habet, sicut coniungere se solet cù alijs bonis à se distinctis, & quasi separando se à se ipso, ut se cum sua bonitate, & cum se ipso per affectum coniungat: qui modus amandi diversus est ab eo, quem habet, quando solum vult sibi honorem, v. g. quia bonum suum est: quia licet tunc etiam amet se; non tamen movetur à sua bonitate, nec coniungitur secum affectivè, tanquam cum bono, sed solum cum honore, à cuius sola bonitate movetur.

44. Quarta arguit ille Auctor n. 22. quia ex illa doctrina inferunt aliquid absurdum eius Auctores; quod scilicet, amare mihi Deum sit actus virtutis Theologicæ, quia principale motuum tunc est bonitas Dei voliti, non bonitas mei cui Deum volo, amare verò Deum B. Virgini, vel alteri, non sit actus virtutis Theologicæ, quia principale motuum tunc non est bonitas Dei voliti, sed bonitas illius, cui Deum volumus: quod tamen consequens videtur ex se satis absurdum. Responsio ad hoc pertinet ad materiã de virtutibus Theologicis. Pro nunc dico, illationem non esse necessariò concedendam in illa doctrina: quare ego in tractatu de spe dixi, neutrum actum esse propriè virtutis Theologicæ: ad hanc enim requiritur, non solum quod motuum, sed etiam quod obiectum principaliter amatum sit Deus. Quando autem amo mihi Deum, quia bonus est mihi, licet ego, aut bonitas, quæ in me appareat, non sumus motuum: ego tamen sum obiectum principaliter amatum, ut supra dixi; Deus autem licet ametur, non tamen principaliter, sed quasi secundariò, cum referatur ad alterum, cui amatur; quod sufficit ut ille actus degeneret à perfectione virtutis Theologicæ, licet minus propriè possit appellari Theologicus, & reduci ad virtutem charitatis. De hoc tamen latius n. 161.

45. Manet ergo doctrina illa satis probabilis, & apta ad explicandum, quomodo non sit idem habitus, quo mihi volo bonum castitatis, temperantiæ, prudentiæ, &c. sed multiplex pro diversitate bonorum, quæ mihi volo: quod licet consequenter neget P. Ariaga n. 23. negari non potest, hoc esse contra communem Philosophorum, & Theologorum sensum. Alioquin omnes ferè virtutes pertinerent ad eundem habitum; cum earum omnium honestates mihi ve-

lim, & unitas habitus desumi debeat per te ab unitate subiecti, cui amantur ea bona, etiam quando aliquis vult sibi metipsi illam honestatem.

De reatu pœne.

Restat dicere de reatu pœnæ: an sit etiam obiectum pœnitentiæ. Possumus autem dupliciter pœnam considerare. Primum quatenus pœnitentiæ virtus ampliat eam ut medium ad placandum Deum iratum ratione culpæ: & hoc modo pœna est obiectum materiale pœnitentiæ; non quidem obiectum fugæ, sed prosecutionis. Alio verò modo possumus eam considerare in ordine ad fugam, quatenus reatus ille inducit aliquam maculã, vel quasi maculam in anima, & est affectus peccati præteriti, & hoc modo inquirimus, in pœnitentia habeat odio eum reatum, sicut habet odio peccata? Affirmant aliqui, quia pœnitens intendendo destructionem peccati, intendit etiam satisfacere pro pœna debita peccato. Sed proculdubio verius loquitur P. Suar. ubi supra n. 14. dum dicit, pœnitentiam non fugere, imò amplecti malum pœnæ. Quia pœnitentia solum fugit illud malum, quod opponitur cum Dei placatione, & pace, quam intendit: cum hac autem solum opponitur malum culpæ, quæ est offensã Dei; non reatus pœnæ: nam loblatã culpã Deus nullo modo manet offensus, nec aversus; & tamen restat reatus pœnæ: potest ergo homo illud reatum fugere ex alio motivo, quatenus opponitur, v. g. cum visione Dei, quam retardat, vel quatenus affert malum aliquod ipsi homini: non tamen quatenus opponitur paci cum Deo, quam pœnitentia intendit; cum ille reatus nullo modo sit offensã Dei. Et hæc sufficiant de obiecto materiali.

DISPUTATIO IV.

De Actibus virtutis Pœnitentiæ.

SECTIO I. Quot, & quos actus eliciat virtus Pœnitentiæ circa suum obiectum?

SECTIO II. Virum deservat peccati præteriti sit actus absolutus, & efficax?

Actus pœnitentiæ duplices sunt. Alij imperati, alij elicit. Imperati sũt, quos pœnitentia vult fieri, ut media ad tollendũ peccatũ, vel conservandam amicitiam cum Deo. Eliciti sũt, quos elicit ipse habitus pœnitentiæ; & hi quidem omnes tendunt intrinsece sub notino formali pœnitentiæ: Imperati verò solum necesse est, quod participant extrinsece & denominatiũ illud motuum, quatenus imperantur ab actibus elicitis pœnitentiæ, qui tendunt sub illud motuum. Qui autem sint ij actus imperati: regula vniuersalis est, eos omnes posse à pœnitentia imperari, qui viles apprehenduntur ad finem pœnitentiæ allequendum. Qui autem sint viles, vel necessarij ad obtinendam veniam peccati: dicemus ex professo disp. seq. postquam in hac dicemus aliquid de actibus elicitis pœnitentiæ.

SECTIO I.

Quot, & quos actus eliciat virtus Pœnitentiæ circa suum obiectum?

Suppositis quæ de obiecto formali pœnitentiæ diximus disp. 1. facile erit definire, quos actus possit elicere. Vno verbo dici potest, eos omnes actus elicere hunc habitum, quos alij habitus eliciunt circa sua obiecta. Ij autem sunt in duplici differentia: alij enim sunt circa bonum, alij circa malum oppositum. Circa bonum sunt amor simplex, seu complacentia